

Cantatedienst zondag 20.00 uur in de Pauluskerk

‘Laß, Höchster, laß der Hoffnung Strahl’, BWV 198

Niet zomaar een gelegenheidswerkje

Iedere Bach-cantateliefhebber, of hij nu zingt, speelt of luistert, veert op bij het horen van BWV 198. Dat is toch die fraaie tweedelige cantate met veel koorwerk, mooie aria's en bijzondere instrumentatie! Bijgenaamd Trauerode.

Hoewel gerangschikt onder de kerkcantates is de oorspronkelijk Trauerode op tekst van Johann Christoph Gottsched door Bach op bestelling gecomponeerd voor de herdenkingsdienst ter nagedachtenis van Christiane Eberhardine, koningin van Polen en geliefde keurvorstin van Saksen (1671-1727). Op het titelblad schreef Bach “Tombeau de S.M. la reine de Pologne” en gaf daarmee aan dat het werk was geschreven in de traditie van het Franse tombeau, een muzikaal in memoriam of grafmonument. Bach voltooide zijn tombeau voor koor, vier vocale solisten en de toepasselijke ingetogen rouwbezetting van twee traverso's, twee hobo's d'amore, twee gamba's, twee luiten, strijkers en continuo. Op 11 oktober 1727 klonk de Trauerode in de Paulinerkirche van de universiteit van Leipzig voor een gehoor van hoogwaardigheidsbekleders, intelligentsia en adel uit Saksen en ommelanden.

Een subliem visitekaartje

Het tweedelige treurstuk geschreven voor een speciale gelegenheid kon niet zomaar herhaald worden in dezelfde vorm en met dezelfde tekst. Maar we weten, dat Bach – die zich een absolute meester toonde in het hergebruik van eigen noten – in 1731 grote delen uit BWV 198 liet terugkeren in zijn Markus Passion, die helaas verloren is gegaan. Altijd als de dood of doodsverlangen om de hoek komt kijken is Bach buitengewoon geïnspireerd. Dat geldt dus ook voor BWV 198 met de smekende openingszin Laß, Fürstin, laß noch einen Strahl..” Schrijnende dissonanten gezet op een fris gepuncteerd ritme, precies het goede wandeltempo waarop een Franse koning de danszaal betrad.

Het voert hier te ver om alle onderdelen van deze cantate uitvoerig te belichten. Reken maar dat Bach al zijn retorische middelen en muzikaal vernuft uit de kast heeft getrokken om er een topstuk van te maken, een subliem visitekaartje.

Andere titel?

Blijft de vraag: waarom dan een andere titel in de kop?

Die danken we aan Wilhelm Rust (1822-1892), violist, pianist, organist, dirigent en selfmade componist van een bescheiden aantal liederen en klavierwerken. Maar vooral groot bewonderaar van Bach. In 1878 werd Rust organist van de Thomaskirche in Leipzig, in 1880 volgde de kroon op zijn carrière en werd hij cantor, net als zijn grote voorbeeld. Hij was verbonden aan het Leipziger Bach-Gesellschaft en zo (mede) verantwoordelijk voor 26 uitgaven van Bachs werken.

In 1865 werd de verleiding kennelijk te groot. Rust vervaardigde een christelijke versie op de muziek van de BWV 198 en voegde er en passant nog wat eigen koralen aan toe.

Dringt de volgende vraag zich op: klinkt *Altijd is Kortjakje* ziek hetzelfde als *à Vous dirai-je Maman*? Dezelfde noten, andere tekst.

Zondag na afloop weten we dat. De 19de eeuwse tekst van Wilhelm Rust, niet zijn toegevoegde koralen, gelukkig wel de noten van de Meester!

Pauluskerk zondag 27 februari 2011

De Bach Cantorij Baarn voert cantate BWV 198 aanstaande zondag uit om **20.00 uur, een half uur later dan gebruikelijk**, tijdens de interkerkelijke dienst in de Pauluskerk.

Voorganger is Ds. M.A. Los.

Als vocale solisten begroet de cantorij Marjon Strijk, sopraan, Harda van Wageningen, alt, Jeroen Spitteler, tenor en Erks Jan Dekker, bas. Solisten, koor en orkest staan onder leiding van Bas Ramselaar. Organist is Henk van Zonneveld.

Verzoeken dit vignet bij het artikel te plaatsen en –indien mogelijk– een foto van de vocale solisten (zie bijlage)